

Punkt i protokollet PR 20/2026 rd

Plenum

Tisdag 10.3.2026 kl. 14.00—16.44

9. Lagmotion med förslag till lag om ändring av mervärdesskattelagen

Lagmotion LM 28/2025 rd Inka Hopsu gröna m.fl.

Remissdebatt

Talman Jussi Halla-aho: Ärende 9 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talman konferensen föreslår att ärendet remitteras till finansutskottet.

För debatten reserveras i detta skede högst 30 minuter. Om vi inte inom denna tid hinner gå igenom talarlistan avbryts behandlingen av ärendet och fortsätter efter de övriga ärendena på dagordningen.

Ledamot Hopsu, varsågod.

Debatt

16.06 **Inka Hopsu vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakialoitteessani esitetään muutettavaksi arvonlisäverolakia. Esityksen mukaan nykyisin alennettuun 14 prosentin suuruiseen verokantaan kuuluvista hyödykkeistä kirjoille luodaan oma arvonlisäverokanta, joka asetetaan nolnaan prosenttiin. Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen ja sisältyi vihreiden vaihtoehtobudjettiin.

Suomalainen kirjallisuus on yksi kulttuurimme ja sen kehityksen kulmakiviä. Pienellä kielialueella omankielinen kirjallisuus on tärkeää luku-, kirjoitus- ja kielitaidon kannalta mutta myös sivistyksen ja kulttuurisen ymmärryksen kannalta. Me päättäjät emme voi katsoa vain sivusta, kun kirjallisuusala supistuu. Kulttuurin suojeleminen ja säilyttäminen vaativat tekoja sen tekijöiden toimintaedellytyksien säilyttämiseksi.

Suomesta tuli viime vuoden alun arvonlisäverokannan korotuksen myötä Euroopan raskaimmin kirjallisuutta verottava valtio, eli Suomessa tehtiin korotus 10 prosentista 14 prosenttiin kirjallisuuden alvin osalta. Tämä korotus on aivan väärä suunta, kun meidän pitäisi vahvistaa lukutaitoa, vahvistaa osaamista ja oppimista. Veronkorotus osuu lukijoiden liksäksi koko kirjallisuusalaan, kirjailijoihin ja kääntäjiin, joista suuri osa toimii freelancereina ja yrittäjinä.

Syksyllä 2025 Tanska päätti luopua kirjojen myyntiverotuksesta kokonaan. Kirjat on vapautettu arvonlisäverosta tai vastaavasta verosta myös Norjassa, Irlannissa, Isossa-Britanniassa, Tšekissä ja painettujen kirjojen osalta myös Kanadassa. Tämän Tanskan ison muutoksen myötä — heillä oli siis aikaisemmin korkeampi alvi — Suomen verotus on myös Euroopan kovin, ja tämä heikentää suomalaisen kirjallisuusalan myyntiä ja asemaa ja on suorassa ristiriidassa hallituksen itse asettaman tavoitteen kanssa vahvistaa lukutaitoa.

Kirjojen arvonlisäveron laskeminen nolnaan olisi tehokas keino tukea kirjallisuusalaa ja alentaa kirjojen hintoja, mikä tukisi erityisesti lapsiperheiden ja nuorten kirjahankintoja. Kirjallisuusala on muutenkin joutunut käymään läpi useita murroksia. Tiedämme, että ää-

Punkt i protokollet PR 20/2026 rd

nikirjojen ja digikirjojen suosio on siellä yhtenä taustavaikuttajana. Koventuva kilpailu kansainvälisten menestyskirjailijoiden kanssa on myös vaikuttanut kotimaisten kirjojen myyntiin.

Arvonlisäveron korotuksen arvioitiin siinä esityksessä, kun korotus tehtiin, tuovan valtion kassaan vuositason 19 miljoonaa euroa lisätuloja. Valtiovarainministeriön verokaritoituksen perusteella kirjojen alv-tuotot ovat nyt yhteensä noin 56 miljoonaa euroa vuodessa. Tämä esitys sisältyi sinne vihreiden vaihtoehtobudjettiin. Vaikka Kirjakauppaliiton mukaan painettujen kirjojen myynti jälleenmyyjille nousi viime vuonna noin 1,7 prosenttia, kaunokirjallisuuden myynti kuluttajille putosi 5,6 prosenttia. Erityisesti myynnin lasku osui kotimaiseen kirjallisuuteen. Kotimaisen kaunokirjallisuuden haastavasta asemasta kertoo, että sen myynti laski 6,7 prosenttia, kun taas käännetyn kirjallisuuden myynti kasvoi 5,3 prosenttia. Näistä luvuista ja kotimaisesta kirjallisuudesta meidän pitäisi todella olla huolissamme.

Arvoisa puhemies! Meidän on syytä olla huolissaan myös suomalaisten lukutaidon heikkenemisestä ja tarttua toimeen kehityksen kääntämiseksi. Viimeisimmän PIRLS-tutkimuksen mukaan niiden lasten osuus, joiden lukutaito on huono, on kymmenen vuoden aikana tuplaantunut. Erittäin huonosti lukevien määrä on tuplaantunut viimeisessä viidessä vuodessa. Ylipäätään heikkoja lukijoita on aiempaa enemmän, ja samaan aikaan myös erinomaisten lukijoiden määrä on vähentynyt. Tämä ongelma pitää ottaa tosissaan niin kouluissa, kouluissa kuin yhteiskunnassa ja meidän täällä eduskunnassa. Luku- ja kirjoitustaito ovat edellytyksiä tulevaisuuden työelämässä pärjäämiselle.

Tutkimustieto näyttää, että jo 30 minuutin päivittäinen lukeminen parantaa merkittävästi lukutaitoa. Enemmän lukevilla on laajempi sanavarasto ja kielitaito myös omassa äidinkiessään. On lisäksi vahvaa näyttöä, että lapsuudessa kotoa opittu lukeminen kantaa läpi elämän. Tämän takia kirjojen saattaminen perheiden sekä lasten ja nuorten saataville on erityisen tärkeää. Hallitus on myös ohjelmassaan nostanut painopisteeksi lasten ja nuorten lukutaidon vahvistamisen.

Kirjojen myynnistä oppikirjoja on 44 prosenttia, ja myös näistä voidaan joutua säästämään kirjojen hintojen noustessa alvin korotuksen myötä. Kuntien tiukka taloustilanne on osoittanut myös sen, että nämä oppimateriaalihankinnat ovat niitä, joihin säästöt kohdistuvat. Tämä vaikutus lukutaitoon on ilmeinen.

EU:ssa vuonna 22 hyväksyttiin arvonlisäverodirektiivi, ja sen mukaisesti EU-jäsenmaat voivat laskea kirjojen arvonlisäveron nolnaan. Tämä mahdollistaa Suomessa suomalaisen kirjallisuusalan ja lukemisen tukemiseksi saman valinnan, mikä Tanskassa tehtiin. Tämän perusteella esitän lakialoitteessani, että seuraamme tätä esimerkkiä ja laskemme kirjojen arvonlisäveron nolnaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Mari Holopainen, olkaa hyvä.

16.13 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Puheoikeus tässä salissa on harvinaista ja äänestäjiltä saatu suuri luottamus, ja mikä olisikaan tärkeämpi aihe pitää ensimmäinen puheenvuoro ensimmäisenä päivänä kansanedustajana tällä kaudella kuin kirjallisuus. Suuri kiitos tästä mahdollisuudesta.

Kotimaista kirjallisuutta ei synny ilman tekijöitä, eikä Suomella ole sellaiseen köyhtymiseen varaa. Hallituksen päätös korottaa kirjojen arvonlisäveroa 10 prosentista 14 prosenttiin on kohtuuton kirjailijoiden kannalta ja uhkaa erityisesti lasten ja nuorten lukutai-

Punkt i protokollet PR 20/2026 rd

toa. Tanska on luopunut kirjojen myyntiverotuksesta kokonaan, ja näin Suomi on kovimmin kirjojen myyntiä verottava maa Euroopassa. Jo vuonna 2022 EU:n arvonnäköverodirektiivin mukaisesti jäsenmaat ovat voineet laskea kirjojen veron nollaan. Nostin asiaa tällöin esiin, ja tavoite kuuluu myös vihreiden vaihtoehtobudjettiin. Orpon hallitus vei kuitenkin Suomea toiseen suuntaan nostamalla verotuksen huippuunsa samalla, kun työttömyysluvut uhkaavat olla myös Euroopan kärkisijoilla.

Jokainen hallitus jättää jälkensä tähän maahan, tekee valintansa. Erityisen huolestuttavaa on, jos ei uskota siihen, että kaikilla pitää olla mahdollisuus oppia ja sivistyä. Olemme kuulleet valtiovarainministeriön toiveista karsia ammatillisen koulutuksen yleissivistäviä opintoja. Mihin katosi ajatus siitä, että Suomessa pärjätään vain laajalla kansansivistyksellä työn murroksessa?

Alustatalous on vienyt kirjailijoiden tulot minimiin. On syytä tukea sellaisia eurooppalaisia alustoja, jotka myös antavat kirjailijoille toimeentulon ja tukevat heidän omaa työtään heidän omilla ehdoillaan. On muistettava myös, että vaativa kirjallisuuden kääntäminen on taidetta. Pienet valinnat, puhetyylit ja murteet muokkaavat kokonaisuuden, ja tämä taito ja osaaminen ei saa kadota Suomesta.

Lukeminen on ajattelun väline. Jo puolen tunnin päivittäinen lukeminen parantaa merkittävästi lukutaitoa ja ymmärrystä. Teemme yhteiskuntana väärin, jos sitä ei anneta kaikille lapsille ja nuorille. Tämä ei ole vain yksilökysymys, sillä sillä on vaikutusta siihen, miten yhteiskuntana pärjäämme. Kriittinen ajattelu on yhä keskeisempää, kun yksinkertaiset tehtävät automatisoituvat tekoälyn tai sen seuraajien myötä.

Olenkin iloinen, että kouluissa on ryhdytty määrätietoisesti edistämään lukemista. Kirjallisuuden avulla voi matkustaa maailman ääriin mistä tahansa. Kirjastot ovat tässä työssä keskeisiä. Ne mahdollistavat kaikille pääsyn kirjoihin, tietoon ja mielikuvitukseen taustasta riippumatta. Kielitaidon herkkyysvaihe on jo varhain, ja siksi varhaiskasvatukseen panostaminen on myös sijoitus tulevaisuuteen ja tulevaan lukutaitoon.

Edustaja Hopsun aloite kirjojen arvonnäköveron laskemisesta nollaan on erittäin kannatettava. Tänä päivänä sosiaalinen media vie ajankäyttöä monilta ja tekee keskittymisen vaikeaksi myös päättäjillä. Lukeminen sen sijaan antaa tilaa uusille ajatuksille ja syvällisemmälle pohdinnalle, toivottavasti myös täällä eduskunnassa.

Aina välillä tulee mieleen nykykeskustelussa isoäitini isoisä Juho Pöksyläinen, joka 1800-luvulla syntyi, kävi ainoastaan kiertokoulun mutta perusti yli 700 niteen kotikirjaston. Köyhässä Suomessa uskottiin lukemiseen ja lukutaitoon. Tämä on yksi esimerkki, joka muistuttaa minua siitä, miten tärkeää on mahdollistaa kirjallisuus, tieto ja oppiminen kaikille ja miten olemme uskoneet Suomessa, että tämän avulla me pärjäämme tulevaisuudessaakin.

Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Lukeminen ja kirjallisuus eivät ole vain kulttuuria, ne ovat demokratian, sivistyksen ja kestävänsä tulevaisuuden perusta. Se määrittää, millaisessa yhteiskunnassa myös lapsemme ja lapsenlapsemme tulevat elämään. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

16.18 **Jenni Pitko vihr:** Arvoisa puhemies! Haluan kannattaa lämpimästi tätä edustaja Hopsun ja muiden allekirjoittaneiden tekemää lakialoitetta kirjallisuuden alvikannan painamisesta 14 prosentista nollaan.

Punkt i protokollet PR 20/2026 rd

Kuten olemme edellisissä puheenvuoroissa kuulleet, monissa muissa maissa, Euroopassa ja myös muualla, on huomattavasti alempia alvikantoja kuin Suomessa, ja itse asiassa Suomi on jäämässä Euroopan korkeimmin kirjallisuutta verottavaksi maaksi.

Luku- ja kirjoitustaidon heikkeneminen on otettava tosissaan. Se ei voi kerta kaikkiaan olla vain juhlapuhe, mihin me emme koskaan tartu konkreettisilla teoilla. Ajassa mukana oleva suomenkielinen kirjallisuus on edellytys sille, että meidän lapset ja nuoret tarttuvat kirjoihin, ja se on edellytys sille, että me pystymme kilpailemaan ulkomaisen ja muunkielisen median kanssa, mitkä itse ainakin lasken suomalaisen kirjallisuuden kilpailijoiksi tänä päivänä tämmöisessä moninaisessa mediaympäristössä.

Kirjojen arvonlisäverotuksen laskeminen on aidosti vaikuttava toimi, koska se laskee tuotteen hintaa, ja tällaisena aikana erityisesti, kun ihmisten talous on tiukilla, muutamat eurot tai 10 euroa voi olla merkittävä ostopäätökseen vaikuttava tekijä. Kannatan siis lämpimästi tätä, myös vihreiden vaihtoehtobudjettiin sisältyvää ehdotusta.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till finansutskottet.